

Esseet suosituimmuusjärjestyksessä

- 6 x Values
- 6 x fake news in social media
- 2 x Street views
- 2 x offensive ads (**kirje** 'letter to the editor')
- 2 x Entrepreneur – **puhe**
- 1 x A letter to the President - **kirje** (obviously)
- 1 x A news report

Esseekohtaiset 'must'-asiat

- Puheen täytyy sisältää alku- ja lopputervehdykset
- YO-lautakunta tykkää blogiaiheista: Jos aineen on tarkoitus olla vastaus jonkun toisen blogitekstiin, siihen kannattaa sisältää viittauksia alkuperäiseen tekstiin
- Kirjeen täytyy sisältää alku- ja lopputervehdys sekä allekirjoitus – joko oma nimi tai nimimerkki
- Kirjoititpa mistä tahansa teemasta, tekstissä täytyy olla kappalejako. Sen puutteesta tulee miinuspisteitä.
- Kannattaa suhtautua tehtävänantoon roolileikkinä. Esim. presidentille kirjoitetussa kirjeessä ei välttämättä kannata puhua yksityiselämästä vaan kirjoittaa tekstiä, jonka voisi tosi paikan tullen oikeasti lähettää Sauli Niinistölle.

Sisällöstä

- Muista, että asiatyylisi on neutraalia, vältä voimakkaita tunnesanoja.
- "values" = määrittele 'arvo'. Onko 'musiikki' arvo? Entä 'ystävät'? Entä 'rakkaus'.
Ne voivat olla arvoja, jos **määrittelet** ne arvoiksi tekstissäsi.

Pistevähennykset lyhydestä ja pituudesta

Liian pitkistä aineista vähennetään pisteitä:

- Yhdenkin merkin ylitys (esim. 1301) -> 9 pisteen vähennys

Liian lyhyille aineille ei ole määritelty mekaanista pistevähennystä.

Sen sijaan YO-lautakunnan ohjeissa sanotaan, että suppea sisältö laskee pisteitä automaattisesti, joten (liian) lyhyiden aineiden pisteet jäävät joka tapauksessa mataliksi.

Pistevähennykset YO-aineessa

1. Otsikosta tai tehtävänannosta poikkeaminen. 5 - 50 pisteen vähennys
2. Kirjoitelma on plagioitu tai laadittu täysin väärästä aiheesta. 0 p.
3. Puheen tai kirjeen alku- ja/tai lopputervehdykset puuttuvat - 2 p.
4. Kappalejako puuttuu: sensorit sanovat, että kappalejaon puute on viestinnällisyysriike. Teksti, jota ei ole jaettu kappaleiksi voi siten saada maksimissaan 74 pistettä.

Puhekielisyyttä

- Sanasto: kids, gonna, wanna, mom, dad, folks, grandpa
- Kind of / sort of & kinda
- so good -> very/rather/quite/extremely good
- Pretty good, pretty much -> very/rather/quite/extremely good
- Way better -> much better
- Awesome, amazing – vain kerran yhtä tekstiä kohti, välttä muutenkin maalailemasta, jos kirjoitat asia-aiheesta
- Hang with my friends, mess up, stick to (your values)
- Pissed (off), poor bastard = käääääk!
- Upgreidaa: nice, good, bad, big, small

Viittaussuhteet oikein

- Pronominien viittaussuhteet kuntoon!
- *"... influences... **They** make it possible for us to achieve things that we couldn't get to alone, but **it** also makes people do horrible things..."*

lauseessa ei ole mitään yksiköllistä, johon 'it' voisi viitata
- *"In addition, if Stephan broke **them**, he should pay for **it**."*

tässäkään ei ole mitään yksiköllistä, johon 'it' voisi viitata
toisaalta 'them'-sanana toisto ei ole hyvä idea
-> nimeä virkkeen alussa, mitä S on rikkonut, virkkeen loppuun 'them'
- *"I hope they took the ad down because **that** is not a very polite thing to."*

'that' viittaa mainoksen takaisinvetoon eikä sen sisältöön, kuten on tarkoitus
-> because that content is not very polite

Auta lukijaa!

- *“But **everybody** knows the history of our earth and how people were treated differently. That’s why the declaration of human rights...”*
- Avaa siltä varalta, etteivät kaikki tietäisikään!
- *“If I were the judge, I would make **him** clean up his mess in the office.”*
- Älä viittaa otsikkoon tai tehtävänantoon aivan, kuin lukijakin tietäisi sen. Sisällytä otsikon teksti osaksi omaa tekstiäsi, ennen kuin voit olettaa lukijankin olevan tietoinen siitä.
- Jotkut aloittivat arvoista kertovan aineensa hyvin suoraan:
“My values are...”
Tässäkin pieni intro voisi olla paikallaan.
- Otsikoi itse:
EI: “A utopia/dystopia we could all learn from”
VAAN: “Finland is the safest country in the world”

Epämääräisyydet = auta lukijaa

- *"... none of **those things**"*
- "this/that/these/those" = konkreettisia, osoittavia pronomineja, jossa kuulijan/lukijan oletetaan näkevän pronominia käyttävän osoittava sormi.
- Asiateksti toimii itsenäisesti. Sen lukijan ei voi olettaa näkevän sormeaa.
-> välttä demonstratiivipronomineja asiatekstissä.
- -> 'thing' pois + korvaa 'those' sanalla 'them'
- *"There is still a lot of work to do to accomplish this. Hopefully in the future, **things** will be different."*
- *"Health is a very important **thing**."*
 - 1) jätä 'thing' kokonaan pois: "Health is very important"
 - 2) Määrittele, mitä "things" tarkoittaa!
 - 3) Jos haluat pitää sisällön epämääräisenä, käytä finimpää "thing" -sanaa: matter, aspect, factor, element, issue jne.

Aikamuotoharmonia

- Aikamuotoharmonia: Älä käytä kahden eri ryhmän aikamuotoja samassa lauseessa/asiayhteydessä.
Nykyhetken aikamuodot: preesens, perfekti ja futuuri
Menneen ajan aikamuodot: imperfekti, pluskvamperfekti ja konditionaali.
- *“Stephen **has done** malicious mischief and **broke** into a local news station.”
“... has done ... and **broken**...”*
- *I **have** other values too... Those values **are** almost everyone else’s values, too, so I **felt** it’s not so important to write about them.”
“... so I **feel** it’s not so important...”*
- *My friends **have helped** me every time, when I **needed** help.
“... when I have needed help.”*

Sidesanat

- *“If you want to write or speak well, you need to pay attention to **audience, purpose and structure**. You can make your purpose (why you are writing) clear to your audience by having a clear structure and by guiding your audience through it.”* **sidesanat!**
- Näytä sidesanalla, mikä kahden peräkkäisen, melkein saman sisältöisen lauseen suhde on. Luo linkkejä tekstissä eteen- ja taaksepäin.
- Yhdistä tiivistääksesi ja väritä sidesanalla jälkimmäisen sisältöä.
- Ei pitkiä and/so/but/or –ketjuja

Sidesanatyytit

+

- Työsin on 'and'
- Kiinnostavampia ja kirjallisempia: in addition, moreover, secondly (thirdly jne), furthermore, what's more jne

 = seuraus

- Työsin on 'so'
- Kiinnostavampia ja kirjallisempia: therefore, as a result, consequently, thus follows, thereby, subsequently

 = U-käännös eli signaali siitä, että sisältöön tulee käänne

- Työsin on 'but'
- Kiinnostavampia ja kirjallisempia: however, on the other hand, nevertheless

Sidesanoja

- *They can support **and** help you through your life **and** you can support **and** help them.*
Mustat 'and'-sanat ovat ok (koska ne listaavat), punainen ei ole, koska se on löysä lauseita sitova +-merkki
- Liitä lauseet toisiinsa kuvaavammilla sidesanoilla, jotta autat lukijaa näkemään lauseiden sisällön suhteen.
- ... **while** you can support and help them
- *The ground is quite flat, **when** in Kouvola there's many slopes.* -> While/whereas tähänkin
- *People know their hometowns very well **and** all the other cities feel so different **and** you start to compare them with each other.*
- ... **while/whereas** all the other cities feel different. While = vastakohtat 'kotikaupunki vs muut kaupungit'
- **Therefore** you start... therefore = erilaisuuden seuraus on vertaileminen / ... **which** makes you start to...
- *Finland is one of the safest countries in the world, you can walk on the streets safely and you don't have to worry about being robbed.*
- **pilkku on hyvin löysä sidoskeino:**
Joko piste + seuraavasta uusi virke "... in the world. You can walk..."
tai sidesana, jolla kaksi sisältöä sidotaan pilkkua kiinteämmin toisiinsa, esim. "... where you can walk..."
- Upgreidaa lattea 'and', esim. "without having to worry about..."

Arviointiskaalasta

- Käytössä on YO-kokeiden pisteytyskaala ja –kriteerit. Pudotus ENA1 – ENA3 ainepisteisiin voi olla suuri. No hätä!
- Älä käytä kaveria, käännösohjelmaa äläkä chat-bottia apuna tekstejä kirjoittaessasi! Tuhlaat aikaa! Vain itse tuotetusta tekstistä voi saada arvosanan. Muutoin 4.

Arvosana

- 5-alkuisesta 6-alkuiseen: Kirjoita vain 700 – 800 merkin pituinen aine. Korjaa verbimuodot ja sanajärjestys.
- 6-alkuisesta -> 7-alkuiseen:
 - Tässäkin arvosanaa laskevat eniten virheet verbimuodoissa (ja sanaluokissa. Esim. ”I eat healthy.” tai ”I eat in a healthy way”).
 - Korjaa ensiksi ne.
- 7-alkuisesta -> 8-alkuiseen:
 - viilaa tekstiä asiatyyliseksi, satsaa selkeään ja loogiseen rakenteeseen sekä sisältöön.
 - luonnostelee esseiden runko ranskalaisilla viivoilla tai mielikuvakartalla
 - tekstin pituus yli 1000 merkkiä
- 8- ja 9-alkuisten arvosanojen ero on sisällössä.
 - virheetönkin mutta tavanomainen sisältö tuo ”vain” 8-alkuisen arvosanan.
 - Lainausmerkit siksi, että 8-alkuinen arvosana on hyvä!
 - Parhaimpiin arvosanoihin vaaditaan tuore sisältö ja kaunokirjallinen ilmaisu
 - parhaimpien arvosanojen lauserakenteet ovat notkeita, polveilevia sekä onnistuneesti lauseenvastikkeilla ja relatiivipronomineilla tekstiä tiivistäviä.